

PRIVREDNO PRAVNI SISTEM I POLITIKA

**Pravni fakultet
Univerziteta u Travniku**

IX. MODUL

VANJSKA TRGOVINA

PRIREDIO

Prof. dr. Faruk Jašarević

CILJEVI IZLAGANJA

- OBJASNITI ZNAČAJ I NEOPHODNOST MEĐUNARODNE RAZMJENE
- DEFINIRATI INSTRUMENTE VANJSKE TRGOVINE
- ELABORIRATI OBLIKE REGIONALNIH INTEGRACIJA
- OBJASNITI PLATNU BILANCU

1. OPĆENITO O VANJSKOJ TRGOVINI

- **DANAS JE KARAKTERISTIČNO**
 - **MEĐUSOBNO PROŽIMANJE**
 - **I**
 - **INTEGRACIJA PRIVREDA U OKVIRU
GLOBALIZACIJE EKONOMIJE I
SVJETSKE PRIVREDE**

1. OPĆENITO O VANJSKOJ TRGOVINI

- **VANJSKA TRGOVINA I EKONOMSKI ODNOSI S INOZEMSTVOM JAVLJAJU SE KAO**
 - **ZNAČAJAN FAKTOR, I**
 - **ELEMENT EKONOMSKOG RAZVOJA SVIH DRUŠTVENIH ZAJEDNICA, ODNOSNO DRŽAVE**

1. OPĆENITO O VANJSKOJ TRGOVINI

- IAKO **VANJSKA TRGOVINA** NEMA
PODJEDNAK ZNAČAJ ZA PRIVREDE
POJEDINIH ZEMALJA
 - DA BI SE OMOGUĆIO **USPJEŠAN
EKONOMSKI RAZVOJ U VEĆEM ILI
MANJEM INTENZITETU ...**

1. OPĆENITO O VANJSKOJ TRGOVINI

- ... NEOPHODNO JE UKLJUČIVANJE
SVIH PRIVREDA U TOKOVE
MEĐUNARODNE RAZMJENE

1. OPĆENITO O VANJSKOJ TRGOVINI

■ TO SE DOGAĐA RADI

- **NERAVNOMJERNOG RASPOREDA
PRIRODNIH BOGATSTAVA, ILI**
- **DIFERENCIRANOG RAZVOJA
PRIVREDNIH SNAGA, ODNOSNO
RAZLIČITE TEHNIČKO - TEHNOLOŠKE
OSNOVE PRIVREĐIVANJA**

1. OPĆENITO O VANJSKOJ TRGOVINI

- UPUĆENOST NA **UVOZ**
 - SIROVINA
 - REPRODUKCIONOG MATERIJALA
 - TEHNOLOGIJE, I
 - RAZNOVRSNIH ROBA ...

1. OPĆENITO O VANJSKOJ TRGOVINI

... ŠTO NE MOŽE OSIGURATI DOMAĆA
PROIZVODNJA, ISTOVREMENO
PRIMORAVA DRŽAVE NA **IZVOZ** TAKO
DA SE ZA NAJVEĆI BROJ ZEMALJA
IZVOZ JAVLJA U FUNKCIJI UVOZA

1. OPĆENITO O VANJSKOJ TRGOVINI

- ZA NEKE PRIVREDE UPUĆENOST NA **IZVOZ** SE JAVLJA I RADI
 - USKOG UNUTARNJEG (NACIONALNOG) TRŽIŠTA KOJE NE MOŽE APSORBIRATI DOMAĆU PONUDU, ODNOSNO ODREĐENE VRSTE PROIZVODNJE

1. OPĆENITO O VANJSKOJ TRGOVINI

- U OVOM SLUČAJU **IZVOZ** JE
 - U FUNKCIJI VALORIZACIJE
PRIVREĐIVANJA,
 - I KAO TAKAV
 - FAKTOR PRIVREDNOG RAZVOJA

1. OPĆENITO O VANJSKOJ TRGOVINI

- IMAJUĆI U VIDU ZNAČAJ **EKONOMSKIH ODNOSA S INOZEMSTVOM**, VEOMA VAŽAN ELEMENT SVAKOG PRIVREDNOG SISTEMA I EKONOMSKE POLITIKE SU UPRAVO **OPĆA PRAVILA PONAŠANJA**

1. OPĆENITO O VANJSKOJ TRGOVINI

- **OPĆA PRAVILA PONAŠANJA SU
REZULTAT**
 - **UNUTARNJEG ZAKONODAVSTVA, I**
 - **BILATERALNIH UGOVORA I
KONVENCIJA (KAO VIDOVI
SAMOOGRANIČENJA EKONOMSKE
SUVERENOSTI DRŽAVE)...**

1. OPĆENITO O VANJSKOJ TRGOVINI

- ... ODNOSNO
- **INSTRUMENTI I MJERE EKONOMSKE
POLITIKE KOJIMA SE USMJERAVAJU
KRETANJA U DOMENU
MEĐUNARODNIH EKONOMSKIH
ODNOSA**

1. OPĆENITO O VANJSKOJ TRGOVINI

- **OD SISTEMSKIH RJEŠENJA I EKONOMSKO – POLITIČKIH MJERA ŠTO SE ODNOSI NA EKONOMSKE ODNOSI S INOZEMSTVOM OVISI**
 - **UKLJUČIVANJE PRIVREDE ODREĐENE DRŽAVE U MEĐUNARODNU PODJELU RADA**
 - **I ...**

1. OPĆENITO O VANJSKOJ TRGOVINI

- **NJENO MJESTO U OKVIRU SVJETSKE
PRIVREDE**

**NEGO SE TIME NEPOSREDNO U DOBROJ
MJERI**

- **DETERMINIRA I NJEN UKUPNI
EKONOMSKI RAZVOJ**

2. ZNAČAJ I NEOPHODNOST MEĐUNARODNE RAZMJENE

- U OKVIRU **VANJSKE TRGOVINE** SA STANOVIŠTA EKONOMSKOG RAZVOJA DRŽAVNE ZAJEDNICE PREPLIĆU SE **DVA RELATIVNO ZASEBNA ZAHTJEVA:...**

2. ZNAČAJ I NEOPHODNOST MEĐUNARODNE RAZMJENE

- **PRVI ZAHTJEV** SE ODNOSI NA ČINJENICU DA JE MEĐUNARODNA RAZMJENA NEOPHODNA IZ MATERIJALNO - PROIZVODNIH ASPEKATA PRIVREĐIVANJA, U SMISLU ...

2. ZNAČAJ I NEOPHODNOST MEĐUNARODNE RAZMJENE

- **OBEZBJEĐIVANJA NEKIH ELEMENATA
PROCESA PRIVREĐIVANJA,**
- **ILI**
- **VALORIZIRANJA DIJELA REZULTATA
PRIVREĐIVANJA**

2. ZNAČAJ I NEOPHODNOST MEĐUNARODNE RAZMJENE

- **DRUGI ZAHTJEV SE NAMEĆE U
POGLEDU ČINJENICE DA SU**
 - **RAZNOVRSNSI EKONOMSKI ODNOSI S
INOZEMSTVOM**
 - **PRETPOSTAVKA ZA
EFIKASAN
EKONOMSKI RAZVOJ**

2. ZNAČAJ I NEOPHODNOST MEĐUNARODNE RAZMJENE

- **NE NAMEĆE SE DILEMA**

- **DA LI EKONOMSKI IZOLACIONIZAM ILI OTVORENA PRIVREDA (NIJE SPORNO DA AUTARHIJA KROZ DUŽE RAZDOBLJE IMA POGUBNE POSLJEDICE PO PRIVREDNI RAZVOJ), VEĆ ...**

2. ZNAČAJ I NEOPHODNOST MEĐUNARODNE RAZMJENE

- **NA KOJI NAČIN ORGANIZIRATI I
USMJERAVATI, U OKVIRU
PRIVREDNOG SISTEMA I EKONOMSKE
POLITIKE, OVAJ SEGMENT
DRUŠTVENE REPRODUKCIJE**

2.1. ULOGA MEĐUNARODNE RAZMJENE

- **NUŽNOST RAZVIJANJA VANJSKE TRGOVINE I EKONOMSKIH ODNOSA S INOZEMSTVOM TRADICIONALNO UVJETUJU DVA OPĆA FAKTORA: ...**

2.1. ULOGA MEĐUNARODNE RAZMJENA

- **(1) NERAVNOMJERAN RASPORED
PRIRODNIH BOGATSTAVA**
- **I**
- **(2) NERAVNOMJERNA RAZVIJENOST
PROIZVODNIH SNAGA U SVIJETU**

2.1. ULOGA MEĐUNARODNE RAZMJENE

- **PRIRODNA BOGATSTVA, ODNOSNO SIROVINE SU GEOGRAFSKI NERAVNOMJERNO RASPOREĐENE**
- **PRAKTIČNO NI JEDNA ZEMLJA NE RASPOLAŽE U DOVOLJNIM KOLIČINAMA SA SVIM OBLICIMA OVOG FAKTORA PROIZVODNJE**

2.1. ULOGA MEĐUNARODNE RAZMJENE

- TIME JE UPUĆENA, U VEĆOJ ILI MANJOJ MJERI, NA **UVOZ SIROVINA** KAKO BI SE OMOGUĆIO **NESMETAN PRIVREDNI RAZVOJ**

2.1. ULOGA MEĐUNARODNE RAZMJENE

- **DRUGE ZEMLJE, KOJE SU SUFICITARNE SA NEKIM SIROVINAMA ILI PROIZVODIMA**
 - **ZAINTERESIRANE SU ZA NJIHOV IZVOZ, KAKO BI**
 - **OSIGURALE SREDSTVA ZA PLAĆANJE SVOG UVOZA, ODNOSNO ZA ISPUNJAVANJE DRUGIH OBVEZA PREMA INOZEMSTVU**

2.1. ULOGA MEĐUNARODNE RAZMJENE

- **BITNU OSOBENOST SVJETSKE
PRIVREDE ČINE OSJETNE RAZLIKE U
STEPENU PRIVREDNE RAZVIJENOSTI
POJEDINIH DRŽAVA, ŠTO JE REZULTAT
RAZLIČITE TEHNIČKO - TEHNOLOŠKE
OSNOVE PRIVREĐIVANJA**

2.1. ULOGA MEĐUNARODNE RAZMJENE

- **TIME SE NEPOSREDNO DETERMINIRA**
 - **NEOPHODNOST UVOZA NOVIH
TEHNOLOGIJA**
 - **I**
 - **DRUGIH ELEMENATA TEHNIČKOG
PROGRESA, OD STRANE MANJE
RAZVIJENIH ZEMALJA**

2.1. ULOGA MEĐUNARODNE RAZMJENE

- POTREBA ZA OVIM VIDOM **UVOZA** PROIZLAZI I IZ ČINJENICE DA I MEĐU IZRAZITO RAZVIJENIM PRIVREDAMA POSTOJI **”RAZMJENA TEHNOLOGIJA”**

2.1. ULOGA MEĐUNARODNE RAZMJENE

- **S OBZIROM NA PODJELU RADA U SVIJETU U OVOM DOMENU, NITI JEDNA DRŽAVA NE MOŽE OBUHVATITI SVEUKUPNI TEHNOLOŠKI I TEHNIČKI RAZVOJ**

2.1. ULOGA MEĐUNARODNE RAZMJENE

- **OBIM I STRUKTURU VANJSKE TRGOVINE DETERMINIRAJU**
 - **INTENZIVNI RAZVOJ PROIZVODNIH SNAGA, I**
 - **OBOGAĆIVANJE STRUKTURE PRIVREDE**

2.1. ULOGA

MEĐUNARODNE RAZMJENE

- **GLAVNA STAVKA U STRUKTURI VANJSKE TRGOVINE PRIPADALA JE**
 - **POČETKOM OVOG STOLJEĆA SIROVINAMA, HRANI I GORIVU**
 - **SREDINOM STOLJEĆA INDUSTRIJSKIM PROIZVODIMA I TRANSPORTNIM SREDSTVIMA ...**

2.1. ULOGA MEĐUNARODNE RAZMJENE

... A

- **U NOVIJE DOBA OPREMI I
POSTROJENJIMA VIŠOKE
TEHNOLOGIJE ODNOSNO TEHNIČKO -
TEHNOLOŠKIM INOVACIJAMA**

2.1. ULOGA

MEĐUNARODNE RAZMJENE

- **UMJESTO KOMPARATIVNE PREDNOSTI POJEDINIH ZEMALJA ŠTO SE OGLEDALA U RASPOLOŽIVOSTI PRIRODNIH BOGATSTAVA, SADA SE **KOMPARATIVNA PREDNOST** SASTOJI U**
 - **STALNIM TEHNIČKIM INOVACIJAMA**
 - **PRIMJENI NAJEFIKASNIJE TEHNOLOGIJE, I**
 - **MASOVNOJ PROIZVODNJI MATERIJALNIH DOBARA**

2.1. ULOGA MEĐUNARODNE RAZMJENE

- **PROMJENE SE DOGAĐAJU U UKUPNIM EKONOMSKIM ODNOSIMA U MEĐUNARODNIM OKVIRIMA, TAKO DA**
 - **PORED TRGOVINSKIH ODNOSA VEZANIH ZA UVOZ I IZVOZ ROBA I USLUGA,**
 - **SVE VEĆI ZNAČAJ DOBIVAJU KRETANJE KAPITALA I TEHNOLOGIJA IZMEĐU ZEMALJA**

2.2. KONCEPTI VANJSKE TRGOVINE

- **GLOBALNI TOKOVI VANJSKE TRGOVINE KROZ POVIJEST POKAZUJU DA ONA NIJE IMALA RAVNOMJERNO KRETANJE**
 - **U SMISLU NAJŠIREG DRUŠTVENOG OKVIRA MEĐUNARODNE RAZMJENE**
 - **I**
 - **U POGLEDU OBIMA I INTENZITETA OVE RAZMJENE**

2.2. KONCEPTI VANJSKE TRGOVINE

- **NAKON NJENE HISTORIJSKE ULOGE U OKVIRU UKUPNE TRGOVINE U STVARANJU PRETPOSTAVKI ZA KRUPNU ROBNU PRIVREDU,**
 - **PRVI ZAOKRUŽEN KONCEPT EKONOMSKE POLITIKE, UKLJUČUJUĆI I PRAKTIČNI ASPEKT MERKANTILISTIČKE EKONOMSKE POLITIKE ...**

2.2. KONCEPTI VANJSKE TRGOVINE

- ... **VANJSKU TRGOVINU** JE UTEMELJIO KAO ZNAČAJNI SEKTOR EKONOMSKO - POLITIČKIH MJERA, ŠTO JE IMALO ZA POSLJEDICU OZVANIČENJE **NEKIH ELEMENATA DRŽAVNOG INTERVENCIONIZMA** U OVOM DOMENU

2.2. KONCEPTI VANJSKE TRGOVINE

- ZA VRIJEME **KONCEPCIJE LIBERALNE EKONOMSKE POLITIKE** PROMOVIRA SE **PRINCIP SLOBODNE TRGOVINE**, ŠTO JE **PRETPOSTAVLJALO ISTI EKONOMSKO-POLITIČKI OKVIR ZA**
 - **VANJSKU TRGOVINU, I**
 - **UKUPAN SISTEM PRIVREĐIVANJA UNUTAR ZEMLJE ...**

2.2. KONCEPTI VANJSKE TRGOVINE

... ODNOSNO

- **PUNE EKONOMSKE SLOBODE, I**
- **SUZDRŽAVANJE DRŽAVE U
REMEĆENJU TRŽIŠNOG MEHANIZMA
(NJENO UNOŠENJE ODNOSILO SE
SAMO NA CARINE, I TO ISKLJUČIVO
FISKALNOG KARAKTERA)**

2.2. KONCEPTI VANJSKE TRGOVINE

- **POTPORA TRGOVINE,** **PRINCIPU OSIM** **SLOBODNE**
KONCEPCIJE EKONOMSKE **LIBERALNE**
BIO JE ZLATNI STANDARD **POLITIKE,**

2.2. KONCEPTI VANJSKE TRGOVINE

- **U MEĐUNARODNOM MONETARNOM SISTEMU VRIJEDNOSTI VALUTA SE TEMELJE NA NJHOVOM “ZLATNOM SADRŽAJU”, ŠTO JE PODRAZUMIJEVALO**
 - **FIKSNE TEČAJEVE, I**
 - **OGRANIČENJA PONUDE NOVCA SA ZLATNIM ZALIHAMA**

2.2. KONCEPTI VANJSKE TRGOVINE

- **U VRIJEME VELIKE EKONOMSKE KRIZE**
 - **RASPADA SE SISTEM MEĐUNARODNIH EKONOMSKIH ODNOSA KOJI SE TEMELJIO NA ZLATNOM STANDARDU**
- ...

2.2. KONCEPTI VANJSKE TRGOVINE

... I

- **PRINCIP SLOBODNE TRGOVINE ZAMJENJEN JE PRINCIPOM DRŽAVNE INTERVENCIJE, ŠTO JE ZNAČILO I OSTVARIVANJE OD STRANE DRŽAVE PUNE KONTROLE NAD VANJSKOTRGOVINSKOM RAZMJENOM**

2.2. KONCEPTI VANJSKE TRGOVINE

- **OVAKVI TOKOVI VODILI SU RASCJEPKANOSTI I ZATVARANJU POJEDINIH PRIVREDA, TAKO DA SE U MEĐUNARODNIM OKVIRIMA NASTOJE IZNAĆI INSTRUMENTI KOJIMA BI SE POTISNULI ...**

2.2. KONCEPTI VANJSKE TRGOVINE

...

➤ **PROTEKCIONIZAM**

➤ **I**

➤ **ELEMENTI
NACIONALIZMA,**

EKONOMSKOG

**ODNOSNO OMOGUĆILA MEĐUNARODNA
ROBNA I UKUPNA RAZMJENA**

2.2. KONCEPTI VANJSKE TRGOVINE

- **NAJZNAČAJNIJI NAPOR BIO JE POKUŠAJ STVARANJA MEĐUNARODNE TRGOVINSKE ORGANIZACIJE NAKON PRIHVATANJA POVELJE OUN I FORMIRANJA NIZA MEĐUNARODNIH INSTITUCIJA I AGENCIJA U OKVIRU UN-A**

2.3. UČINCI VANJSKE TRGOVINE

- I PORED ČINJENICE DA SU OKVIRI RAZMJENE U MEĐUNARODNIM ODNOSIMA OPTEREĆENI
 - FISKALNIM I CARINSKIM PREPREKAMA
 - RAZLIČITIM PROTEKCIONISTIČKIM MJERAMA, I

2.3. UČINCI VANJSKE TRGOVINE

- **ODSUSTVOM UNIVERZALNIH
INSTRUMENATA MEĐUNARODNOG
PLAĆANJA**

**NEOPHODNOST VANJSKE TRGOVINE, I
NJENA ULOGA U OSIGURANJU
PRETPOSTAVKI ZA EFIKASAN RAZVOJ,
NALAGALI SU IZNALAŽENJE RAZNIH
FORMI MEĐUNARODNE EKONOMSKE
SARADNJE**

2.3. UČINCI VANJSKE TRGOVINE

- **ZAHTJEV ZA RAZMAH VANJSKE TRGOVINE, USPRKOS PREPREKA, TREBA POSMATRATI U KONTEKSTU ČINJENICE DA VANJSKA TRGOVINA ...**

2.3. UČINCI VANJSKE TRGOVINE

- **OSIGURAVA MATERIJALNA SREDSTVA NEOPHODNA ZA REPRODUKCIJU U ZEMLJI, I**
- **OMOGUĆAVA DA MEĐUNARODNI EKONOMSKI ODNOSI SA STANOVIŠTA EKONOMSKOG RAZVOJA IMAJU VIŠESTRUKI ZNAČAJ, I TO: ...**

2.3. UČINCI VANJSKE TRGOVINE

- **PRVO**, RAZVIJENIJI EKONOMSKI ODNOSI S INOZEMSTVOM POZITIVNO UTJEČU NA **POTPUNIJE OSTVARIVANJE PRIVREDNOG RASTA**, JER SE U ŠIRIM OKVIRIMA OBEZBJEĐUJE OPTIMALNO KORIŠTENJE RASPOLOŽIVIH FAKTORA PRIVREĐIVANJA ...

2.3. UČINCI VANJSKE TRGOVINE

- **DRUGO**, ŠIRENJE TRŽIŠTA U SMISLU UVEĆANJA AGREGATA POTRAŽNJE ODNOSNO PRETENDIRANJA NA VEĆI POTROŠAČKI POTENCIJAL ...

2.3. UČINCI VANJSKE TRGOVINE

- **TREĆE,** INTENZIVNIJE PROŽIMANJE PRIVREDE JEDNE ZEMLJE U SVJETSKIM EKONOMSKIM TOKOVIMA OMOGUĆUJE RELATIVNO BRZU RAZMJENU I CIRKULACIJU NOVIH TEHNIČKIH SREDSTAVA, ODNOSNO TEHNOLOŠKIH INOVACIJA ...

2.3. UČINCI VANJSKE TRGOVINE

- **ČETVRTO**, VEĆA UPUĆENOST NA MEĐUNARODNO TRŽIŠTE IMA ZA PRETPOSTAVKU ADEKVATNO UKLJUČIVANJE DOMAĆE PRIVREDE U MEĐUNARODNU PODJELU RADA, ČIME SE UTJEČE I NA UVEĆANJE DRUŠTVENE PRODUKTIVNOSTI RADA, ŠTO JE I OSNOV ZA **EFIKASAN EKONOMSKI RAZVOJ**

2.3. UČINCI VANJSKE TRGOVINE

- **ZNAČAJ VANJSKE TRGOVINE ZA EKONOMSKI RAZVOJ POJEDINIH ZEMALJA JE OVISAN OD NIZA FAKTORA, I TO OD**
 - **STEPENA RAZVIJENOSTI PROIZVODNIH SNAGA**
 - **RAZMJERA NACIONALNOG TRŽIŠTA I SIROVINSKE OSNOVE, I**
 - **VELIČINE TERITORIJA I GEOGRAFSKOG POLOŽAJA**

2.3. UČINCI VANJSKE TRGOVINE

- U TERITORIJALNO

- **MANJIM ZEMLJAMA** MEĐUNARODNI EKONOMSKI TOKOVI, ODNOSNO VANJSKA TRGOVINA, UČESTVUJU SA **VIŠE OD 70%** U BRUTO DOMAĆEM PROIZVODU ...

2.3. UČINCI VANJSKE TRGOVINE

... DOK JE

- **VEĆIM ZEMLJAMA, RADI
NACIONALNOG TRŽIŠTA I ZBOG
SIROVINSKE OSNOVE, OVO UČEŠĆE
ISPOD 10% U BRUTO DOMAĆEM
PROIZVODU**

2.3. UČINCI VANJSKE TRGOVINE

- **DRŽAVE KOJE SU PRIMORANE NA VANJSKU TRGOVINU, DA BI OSIGURALE EFIKASAN EKONOMSKI RAZVOJ, MORAJU U EKONOMSKOJ I INVESTICIJSKOJ POLITICI**
 - **VODITI RAČUNA O KRETANJIMA NA SVJETSKOM TRŽIŠTU ...**

2.3. UČINCI VANJSKE TRGOVINE

- ... **KAKO BI SVOJU VISOKO SPECIJALIZIRANU PROIZVODNJU MOGLE VALORIZIRATI NA OSNOVU IZVOZA ČIME SE ON JAVLJA KAO OSNOVNI PREDUVJET EKONOMSKOG RAZVITKA TIH ZEMALJA**

2.3. UČINCI VANJSKE TRGOVINE

- **ZA MANJE RAZVIJENE ZEMLJE, ZBOG**
 - **SKROMNOG NACIONALNOG TRŽIŠTA**
 - **I**
 - **NERAZVIJENOSTI PROIZVODNIH
SNAGA ...**

2.3. UČINCI VANJSKE TRGOVINE

- ... **UPUĆENOST NA ANTICIPIRANJE SLOŽENIH EKONOMSKIH ODNOSA U MEĐUNARODNIM OKVIRIMA OD PRESUDNOG JE ZNAČAJA PRILIKOM IZBORA OPTIMALNE STRATEGIJE PRIVREDNOG RAZVOJA**

3. INSTRUMENTI VANJSKE TRGOVINE

- **NEOPHODNOST STUPANJA U MEĐUNARODNE EKONOMSKE ODNOSI I OTVORENOST DOMAĆE PRIVREDE U ODNOSU NA SVJETSKU PRIVREDU, NE ZNAČI DA SE **VANJSKA TRGOVINA** TEMELJI ISKLJUČIVO NA**
- **TZV. SPONTANITETU, I**
- **PRINCIPIMA SLOBODNE TRGOVINE**

3. INSTRUMENTI VANJSKE TRGOVINE

- PORED OPĆIH ZAHTJEVA ŠTO NALAŽU DRUŠTVENO USMJERAVANJE JAVLJAJU SE I **DODAJNI RAZLOZI ZA PRIVREDNO - SISTEMSKU I EKONOMSKO - POLITIČKU AKTIVNOST DRŽAVE, S OBZIROM NA ...**

3. INSTRUMENTI VANJSKE TRGOVINE

...

- **VLADAJUĆI PROTEKCIONIZAM I
PODJELU SVIJETA NA RAZVIJENE I
NERAZVIJENE, I**
- **POTREBU DA SE POJEDINE PRIVREDE
ZAŠTITE OD PREJAKE MEĐUNARODNE
KONKURENCIJE**

3. INSTRUMENTI VANJSKE TRGOVINE

- **KOD EKONOMSKIH ODNOSA S
INOZEMSTVOM NEOPHODNO JE
OBEZBIJEDITI ODGOVARAJUĆI
DRUŠTVENI AMBIJENT, PREKO
SINHONIZIRANOG KORIŠTENJA
POJEDINIH INSTRUMENTATA, KAKO BI
OVAJ SEKTOR DRUŠTVENE
REPRODUKCIJE BIO U FUNKCIJI
EKONOMSKOG RAZVOJA**

3. INSTRUMENTI VANJSKE TRGOVINE

- **NAJZNAČAJNIJI INSTRUMENTI KOJIMA SE UREĐUJU EKONOMSKI ODNOSI S INOZEMSTVOM I USMJERAVAJU TOKOVI VANJSKE TRGOVINE SU: ...**

3. INSTRUMENTI VANJSKE TRGOVINE

- **CARINE**
- **PREMIRANJE IZVOZA**
- **KONTINGENTI**
- **DEVIZNI REŽIM**
- **TRGOVINSKI SPORAZUMI
(BILATERALNI I MULTILATERALNI
UGOVORI)**

3.1. CARINE

- **CARINE** PREDSTAVLJAJU VRSTU POREZA KOJIMA SE OPTEREĆUJE ROBA ŠTO PRELAZI DRŽAVNU GRANICU, ODNOSNO CARINSKU LINIJU

3.1. CARINE

- **S OBZIROM NA KRETANJE ROBE,**
CARINE MOGU BITI:
 - **UVOZNE**
 - **IZVOZNE**
 - **I**
 - **TRANZITNE**

3.1. CARINE

- U SAVREMENIM UVJETIMA CARINSKI SISTEM SE UGLAVNOM ISCRPLJUJE NA **UVOZNYM CARINAMA**

3.1. CARINE

- **SVAKA DRŽAVA JE ZAINTERESIRANA ZA UVEĆANJE IZVOZA I NEMA NIKAKVOG SMISLA, IZVOZNYM CARINAMA, SMANJIVATI KONKURENTSKU SPOSOBNOST DOMAĆIH PROIZVOĐAČA NA MEĐUNARODNOM TRŽIŠTU**

3.1. CARINE

- **ISTI JE SLUČAJ I SA TRANZITNIM CARINAMA S OBZIROM NA TO DA TRANZITIRANJE ROBE PREKO TERITORIJE DRŽAVE PREDSTAVLJA ZNAČAJAN VID OSTVARIVANJA DEVIZNIH SREDSTAVA (PRIHODA)**

3.1. CARINE

- **TRADICIONALNI OSNOVNI ZADATAK CARINA SE ODNOSI NA**
 - **ZAŠTITU DOMAĆE PRIVREDE OD INOZEMNE KONKURENCIJE, JER**
 - **CARINSKIM OPTEREĆENJEM UVOZNE ROBE SMANJUJE SE NJENA KONKURENTSKA PREDNOST U ODNOSU NA DOMAĆU ROBU**

3.1. CARINE

- **CARINE**

- **IMAJU FISKALNE EFEKTE (KAO ZNAČAJAN OBLIK PRIHODA BUDŽETA), A**
- **MOGU BITI I SREDSTVO SOCIJALNE POLITIKE (U SMISLU VARIJACIJA U CARINSKOM OPTEREĆENJU ROBE OD ZNAČAJA ZA ŽIVOTNI STANDARD GRAĐANA)**

3.1. CARINE

■ PREMA

- **STOPI ŠTO SE PRIMJENJUJE U CARINSKOJ TARIFI**
- **I**
- **EKONOMSKO POLITIČKIM EFEKTIMA KOJI SE NASTOJE POSTIĆI ...**

3.1. CARINE

... CARINE MOGU BITI:

- **OPĆE (JEDINSTVENE)**
- **DIFERENCIRANE**
- **I**
- **PREFERENCIJALNE**

3.1. CARINE

- **OPĆE ILI JEDINSTVENE CARINE ZNAČE DA SE**
 - **NA ISTOVRSNSU ROBU PRIMJENJUJU ISTE CARINSKE STOPE NEOVISNO OD PORIJEKLA ROBE, ODNOSNO**
 - **NEOVISNO OD DRŽAVE IZVOZNICE TE ROBE**

3.1. CARINE

- **OVAKVE CARINE SU NEPOSREDNO U FUNKCIJI PRINCIPA NEDISKRIMINACIJE U MEĐUNARODNOJ ROBNOJ RAZMJENI**

3.1. CARINE

- **DIFERENCIRANE** **CARINE**
PRETPOSTAVLJAJU
 - **RAZLIČITO OPTEREĆENJE ROBE U ODNOSU NA NJENO PORIJEKLO, ILI**
 - **KAO ODGOVOR NA NEKE AKCIJE ZEMALJA IZVOZNICA**
- **U PRINCIPU OVE** **CARINE** **SU UVEĆANE U ODNOSU NA OPĆE CARINSKE STOPE**

3.1. CARINE

- **POSTOJI VIŠE OBLIKA DIFERENCIRANIH CARINA:**
 - **KOMPENZATORNE CARINE (KAO DOPUNSKE CARINE AKO JE CIJENA ROBE ŠTO SE UVOZI NIŽA OD UOBIČAJENE, A TO JE POSLJEDICA PREMIRANJA IZVOZA) ...**

3.1. CARINE

....

- **RETORZIVNE CARINE (MJERA KOJOM SE UZVRAĆA AKTIVNOSTI DRUGE ZEMLJE ŠTO PRAKTICIRA DISKRIMINACIJU ROBE PRI UVOZU ILI PRILIKOM PRUŽANJA USLUGA, I UVEĆANIM CARINAMA SE SADA OTEŽAVA UVOZ ROBE IZ TE ZEMLJE)**

...

3.1. CARINE

....

- **ANTIDAMPINŠKE CARINE (DODATNE CARINE NA UVOZ ROBE ČIJE SU CIJENE IZRAZITO NISKE ZBOG DAMPINGA) ...**

3.1. CARINE

- **PREFERENCIJALNE CARINE ZNAČE POVLAŠTEN STATUS PRI UVOZU ROBE KOJA POTIČE IZ ZEMLJE SA KOJOM DRŽAVA IMA INTENZIVNE EKONOMSKE ODNOSI**

3.1. CARINE

- U PRAVILU OVE CARINE SE TEMELJE NA **RECIPROCITETU**, **ODNOSNO UZAJAMNOM PREFERENCIJALNOM POSTUPANJU**
- U PRINCIPU, OVE CARINSKE STOPE MORAJU OSJETNO BITI **NIŽE U ODNOSU NA OPĆE (JEDINSTVENE) CARINE**

3.2. PREMIJE

- **IZVOZNE PREMIJE** IMAJU ZA ZADATAK STIMULIRATI IZVOZ DOMAĆIH PROIZVOĐAČA, I U UVJETIMA KADA JE NACIONALNO TRŽIŠTE, ODNOSNO DOMAĆE CIJENE ATRAKTIVNIJE OD MEĐUNARODNOG TRŽIŠTA
- **PREMIJA ZNAČI NAGRADU ZA IZVOZ**

3.2. PREMIJE

- OVIM PUTEM, I KADA POSTOJI OSJETNA RAZLIKA IZMEĐU PROIZVODNOSTI RADA I TROŠKOVA PROIZVODNJE DOMAĆIH U ODNOSU NA PROIZVOĐAČE SA KOJIMA SE SUSREĆU NA MEĐUNARODNOM TRŽIŠTU, **UVEĆAVA SE KONKURENTSKA SPOSOBNOST VLASTITIH PREDUZEĆA (U SMISLU DA SE NIŽE CIJENE KOMPENZIRAJU **PREMIJAMA**)**

3.2. PREMIJE

- OVA MJERA JE POSLJEDICA ČINJENICE DA JE SVAKA **DRŽAVA** ZAINTERESIRANA ZA **IZVOZ**

3.2. PREMIJE

- **DRŽAVA** NASTOJI OSTVARITI **DEVIZNA SREDSTVA** ČAK I PO CIJENU DOMAĆEG **PRELIJEVANJA** **NOVOSTVORENE VRIJEDNOSTI** U KORIST **IZVOZNIKA** ZA **RAČUN** **OSTALIH** **PRIVREDNIH** **SUBJEKATA ...**

3.2. PREMIJE

- ... (**PREMIJE SE OSIGURAVAJU IZ BUDŽETA, ŠTO ZNAČI DA U KRAJNJEM SREDSTVA ZA OVE NAMJENE SE NAMIRUJU IZ POREZNIH IZVORA**)

3.2. PREMIJE

- **PREMIJA** JE TIPIČNA ADMINISTRATIVNA MJERA I POJAVLJUJE SE UPRAVO KOD ONIH ZEMALJA
 - U KOJIMA JE IZVOZ U FUNKCIJI POKRIVANJA NUŽNOG UVOZA, I
 - GDJE JE POTREBNO IZNAĆI NAČINE NAMIRIVANJA NEOPHODNIH DEVIZNIH SREDSTAVA PO SVAKU CIJENU

3.3. KONTINGENTI

- **KONTINGENTI** PREDSTAVLJAJU POSEBNU ADMINISTRATIVNU MJERU U VANJSKOJ TRGOVINI, KOJIMA SE ODREĐUJU OBIM UVOZA ILI IZVOZA (ŠTO JE RIJETKOST) POJEDINE ROBE, NAJČEŠĆE ZA GODINU DANA

3.3. KONTINGENTI

- **KONTINGENTI SU TAKVA VRSTA TRGOVINSKIH OGRANIČENJA ŠTO SE SUSREĆU U ZEMLJAMA KOJE IMAJU POTEŠKOĆA S PLATNOM BILANCOM**

3.3. KONTINGENTI

- **KONTINGENTI**

- **MOGU BITI REZULTAT BILATERALNOG UGOVORA S DRUGOM DRŽAVOM,**
- **A**
- **MOGU SE UTVRĐIVATI I BEZ IKAKVIH PRETHODNIH ARANŽMANA**

3.3. KONTINGENTI

- **OSNOV ZA UTVRĐIVANJE KONTINGENATA POJEDINIH ROBA JESU**
 - **PROCJENE POTREBA ZA TOM ROBOM**
 - **I**
 - **MOGUĆNOSTI PROIZVOĐAČA DOMAĆIH**

3.3. KONTINGENTI

- **OVE ROBNE KONTINGENTE U PRAVILU PRATE DEVIZNI KONTINGENTI KOJIMA SE OSIGURAVAJU SREDSTVA PLAĆANJA ZA IZVOZ**

3.4. DEVIZNI REŽIM

- **DEVIZNI REŽIM** KAO INSTRUMENT VANJSKE TRGOVINE, OBUHVATA SKUP PRAVNIH PROPISA KOJIMA SE REGULIRAJU ODNOSI U VEZI S DEVIZNIM TRANSAKCIJAMA, I TO:

3.4. DEVIZNI REŽIM

- **STJECANJE DEVIZA**
- **IZNOŠENJE I UNOŠENJE U DRŽAVU DEVIZA I VRIJEDNOSNIH PAPIRA KOJI GLASE NA STRANU VALUTU**
- **FUNKCIONIRANJE DEVIZNOG TRŽIŠTA,
I**
- **DEVIZNU KONTROLU**

3.4. DEVIZNI REŽIM

- **DEVIZNI REŽIM** SADRŽI NIZ OGRANIČENJA U DEVIZNOM POSLOVANJU, PRI ČEMU JE NJIHOV INTENZITET RAZLIČIT OVISNO OD TOGA DA LI SE RADI O ...

3.4. DEVIZNI REŽIM

- **SISTEMU SLOBODNOG PLATNOG PROMETA (KONVERTIBILNI SISTEM PLAĆANJA), ILI**
- **KLIRINŠKOM NAČINU PLAĆANJA (KOMPENZACIJA MEĐUSOBNIH POTRAŽIVANJA IZMEĐU DVIJE ILI VIŠE DRŽAVA, UMJESTO PLAĆANJA KONVERTIBILNIM VALUTAMA)**

3.4. DEVIZNI REŽIM

- **POSEBNO ZNAČAJAN SEGMENT DEVIZNOG I UKUPNOG PRIVREDNOG SISTEMA ODNOSI SE NA**
 - **USPOSTAVLJANJE I FUNKCIONIRANJE DEVIZNOG TRŽIŠTA**
 - **NA KOME SE OBAVLJAJU RAZLIČITE TRANSAKCIJE VEZANE ZA KUPOVINU I PRODAJU DEVIZA**

3.4. DEVIZNI REŽIM

- **DEVIZNO TRŽIŠTE, KAO IZRAZ**
 - **NEOPHODNOSTI MEĐUNARODNE RAZMJENE**
 - **I**
 - **INTERNACIONALIZACIJE KAPITALA PREDSTAVLJA INSTITUCIONALNU OSNOVU ZA ...**

3.4. DEVIZNI REŽIM

...

➤ **MEĐUNARODNI PLATNI PROMET**

➤ **I**

➤ **FUNKCIONIRANJE KONVERTIBILNOSTI
VALUTA, U POSTOJEĆIM UVJETIMA
PODVOJENOSTI VALUTNIH
(MONETARNIH) SISTEMA U SVIJETU**

3.4. DEVIZNI REŽIM

- **DEVIZNO TRŽIŠTE OMOGUĆAVA**
DOMAĆOJ EKONOMIJI

- **ŠIRE UKLJUČIVANJE U**
MEĐUNARODNU RAZMJENU
- **FORMIRANJE REALNOG DEVIZNOG**
TEČAJA I OSIGURANJE OD TEČAJNOG
RIZIKA, I
- **FORMU PLASMANA KAPITALA IZ**
INOZEMSTVA U ZEMLJU

3.5. TRGOVINSKI SPORAZUMI

- **TRGOVINSKI SPORAZUMI SE ZAKLJUČUJU IZMEĐU**
 - **DVIJE (BILATERALNI UGOVORI) ILI VIŠE DRŽAVA (MULTILATERALNI UGOVORI)**
 - **RADI**
 - **UNAPREĐENJA MEĐUSOBNE RAZMJENE I UKUPNIH EKONOMSKIH ODNOSA, NA BAZI POSEBNIH POVOLJNIJIH ARANŽMANA**

3.5. TRGOVINSKI SPORAZUMI

- **PITANJA OBUHVAĆENA OVIM SPORAZUMIMA ODOSE SE NA**
 - **OBIM UVOZA I IZVOZA (KONTINGENTI)**
 - **CARINSKI REŽIM (PREFERENCIJALNI TRETMAN)**
 - **NAČIN MEĐUSOBNIH PLAĆANJA (KLIRING, OBRAČUNSKA JEDINICA ILI DRUGI ARANŽMANI)**
 - **MEĐUSOBNO KREDITIRANJE**
 - **ZAJEDNIČKI PROJEKTI**

3.5. TRGOVINSKI SPORAZUMI

- **PRILIKOM ZAKLJUČIVANJA TRGOVINSKIH SPORAZUMA DRŽAVE SE RUKOVODE NEKIM UOBIČAJENIM PRINCIPIMA, KAO ŠTO SU**
 - **RECIPROCITETNO POSTUPANJE**
 - **PREFERENCIJALNI TRETMAN, I**
 - **PRIMJENA KLAUZULE NAJVEĆEG POVLAŠTENJA**

3.6. INSTRUMENTI VANJSKE TRGOVINE U BIH

- **U BOSNI I HERCEGOVINI NORMIRANJE INSTRUMENTATA I MJERA VANJSKE TRGOVINE UČINJENO JE DONOŠENJEM**
 - **ZAKONA O CARINSKOJ POLITICI BIH**
 - **ZAKONA O CARINSKOJ TARIFI BIH**
 - **ZAKONA O DIREKTNIM STRANIM ULAGANJIMA, I**
 - **ZAKONA O VANJSKOTRGOVINSKOJ POLITICI**

3.6. INSTRUMENTI VANJSKE TRGOVINE U BIH

- **NAVEDENI ZAKONI NE PREDSTAVLJAJU CJELOVITO SISTEMSKO NORMIRANJE OVOG SEKTORA DRUŠTVENE REPRODUKCIJE**
- **TO JE POSLJEDICA ČINJENICE DA SE TEK USTROJAVAJU I OBLIKUJU ELEMENTI PRIVREDNOG SISTEMA I EKONOMSKE POLITIKE BIH**

3.6. INSTRUMENTI VANJSKE TRGOVINE U BIH

- **ZAKON O VANJSKOTRGOVINSKOJ POLITICI U OPĆEM PRISTUPU, UZ SLOBODAN PROTOK ROBA I USLUGA, PREDVIĐA I NIZ RESTRIKCIJA I OGRANIČENJA, INTERVENCIONISTIČKIH MJERA, I NASTOJI STIMULIRATI ULAGANJA KAPITALA STRANIH OSOBA**

3.6. INSTRUMENTI VANJSKE TRGOVINE U BIH

- **U POGLEDU INTERVENCIONISTIČKIH MJERA ZAKONOM SE POSEBNO APOSTROFIRA**
 - **ANTIDAMPINŠKA ZAŠTITA, I**
 - **ZAŠTITA OD SUBVENCIONIRANJA UVOZA**

3.6. INSTRUMENTI VANJSKE TRGOVINE U BIH

- **U ODNOSU NA STIMULIRANJE INOZEMNIH ULAGANJA, PREDVIĐA SE**
 - **SLOBODAN PROMET ROBA ŠTO PREDSTAVLJAJU ULAGANJE KAPITALA STRANE PRAVNE OSOBE**
 - **PRIVREMENI IZVOZ I UVOZ**
 - **BESCARINSKE ZONE (TERMIN “SLOBODNE ZONE”)**
 - **KOMPENZACIONI POSLOVI ...**

3.6. INSTRUMENTI VANJSKE TRGOVINE U BIH

- **NACIONALNI TRETMAN (ŠTO PRETPOSTAVLJA DA STRANE FIZIČKE OSOBE U OBAVLJANJU PRIVREDNE AKTIVNOSTI U BIH IMAJU ISTI PRIVREDNO - SISTEMSKI I EKONOMSKO - POLITIČKI TRETMAN KAO I DOMAĆE FIZIČKE I PRAVNE OSOBE, ODNOSNO PRIVREDNI SUBJEKTI)**

3.6. INSTRUMENTI VANJSKE TRGOVINE U BIH

- **ZAKON O CARINSKOJ POLITICI BIH U POGLEDU ČARINSKE ZAŠTITE JE NA TRAGU RJEŠENJA KOJA EGZISTIRAJU U SVIJETU**

3.6. INSTRUMENTI VANJSKE TRGOVINE U BIH

- **PREDVIĐA SE, PORED OPĆIH STOPA I NIZ DIFERENCIRANIH, ODNOSNO POOŠTRENIH CARINSKIH STOPA, S NEKIM TERMINOLOŠKIM I SISTEMŠKIM SLABOSTIMA, KAO ŠTO SU ...**

3.6. INSTRUMENTI VANJSKE TRGOVINE U BIH

- **DODATNE CARINE** (RIJEČ JE O RETORZIVNIM CARINAMA)
- **SEZONSKE CARINE** (ZA POLJOPRIVREDNE I PREHRAMBENE PROIZVODE)
- **KOMPENZATORNE I DOPUNSKE CARINE** (U SLUČAJU ZNATNO NIŽIH CIJENA U ODNOSU NA UOBIČAJENE I SUBVENCIONIRANJA, ODNOSNO PREMIRANJA UVOZA)

3.6. INSTRUMENTI VANJSKE TRGOVINE U BIH

- **NORMIRAJU SE**

- **PREFERENCIJALNE CARINE, SA KRITERIJIMA (ZA “UVOZ ROBE IZ ZEMALJA U RAZVOJU I SA ZEMLJAMA SA KOJIMA JE RATIFICIRAN UGOVOR O PRIVREDNOJ SARADNJI”, ŠIROKO, OD RECIPROCITETA DO PREFERENCIJALNOG TRETMANA), I**
- **IZVOZNE CARINE**

3.6. INSTRUMENTI VANJSKE TRGOVINE U BIH

- **SLABOST OBA ZAKONA** ODNOSI SE NA NEDOVOLJNU JASNOĆU NORMI, NAROČITO ONIH KOJE SU PROVEDBENOG KARAKTERA, ŠTO JE REZULTAT DVOJNE (I KONKURENTNE) INSTITUCIONALNE OSNOVE U DOMENU VANJSKE TRGOVINE (VIJEĆE MINISTARA I ENTITETSKE VLADE)

3.6. INSTRUMENTI VANJSKE TRGOVINE U BIH

- TO GENERIRA **NESIGURNOST** U OVOM DOMENU, A MJERE NISU U FUNKCIJI STIMULIRANJA INOZEMNIH ULAGANJA

4. OBLICI REGIONALNIH INTEGRACIJA

- **PORED OBLIKA SARADNJE IZMEĐU DVIJE ILI VIŠE ZEMALJA NA PODRUČJU UNAPREĐENJA MEĐUSOBNE RAZMJENE (TRGOVINSKI SPORAZUMI, CARINSKI SPORAZUMI, ARANŽMANI SA MEĐUSOBNIM PLAĆANJIMA...) ...**

4. OBLICI REGIONALNIH INTEGRACIJA

- ... ŠTO PRETPOSTAVLJAJU
BILATERALNE I MULTILATERALNE
UGOVORE, POSTOJE I INTENZIVNIJI
OBLICI INTEGRACIJE U MEĐUNARODNIM
EKONOMSKIM ODNOSIMA, S POSEBNIM
INSTITUCIONALNIM OKVIRIMA

4. OBLICI REGIONALNIH INTEGRACIJA

- **TO ZNAČI DA OVI POSEBNI
INSTITUCIONALNI OBLICI SARADNJE
PODRAZUMIJEVAJU**
 - **INTENZIVNIJU RAZMJENU U
MEĐUNARODNIM OKVIRIMA, I**
 - **ŠIRE KORIŠTENJE UGOVORA KAO
OBLIKA ISPOLJAVANJA EKONOMSKE
SUVERENOSTI DRŽAVE**

4. OBLICI REGIONALNIH INTEGRACIJA

- MEĐUSOBNO SE RAZLIČITI **OBLICI EKONOMSKIH INTEGRACIJA** DIFERENCIRAJU OVISNO OD SADRŽINE, ODNOSNO STEPENA **PRENOŠENJA EKONOMSKE SUVERENOSTI POJEDINIH DRŽAVA ČLANICA U KORIST INTEGRACIJE**

4. OBLICI REGIONALNIH INTEGRACIJA

- U TOM KONTEKSTU SE GOVORI O
 - ZONI SLOBODNE TRGOVINE
 - CARINSKOJ UNIJI, I
 - MONETARNOJ UNIJI

**KAO NAJRAŠIRENIJIM FORMAMA
REGIONALNIH INTEGRACIJA**

4.1. ZONA SLOBODNE TRGOVINE

- **ZONA SLOBODNE TRGOVINE**
PREDSTAVLJA
 - **UGOVORNI ODNOS**
 - **KOJIM DVIJE ILI VIŠE DRŽAVA**
 - **UKIDAJU CARINE I ADMINISTRATIVNE**
PREPREKE U MEĐUSOBNOJ
RAZMJENI

4.1. ZONA SLOBODNE TRGOVINE

- **OSLOBAĐANJA OD CARINA I DAŽBINA SE ODNOSI NA**
 - **ROBU KOJA JE DOMAĆEG PORIJEKLA ODNOSNO**
 - **ROBU KOJA JE U CJELOSTI PROIZVEDENA U ZEMLJI ČLANICI ...**

4.1. ZONA SLOBODNE TRGOVINE

... ILI JE RIJEČ O

- **ROBAMA ŠTO POTIČU IZ TREĆIH ZEMALJA, ALI SU U ZEMLJI ČLANICI PRERAĐENE I DORAĐENE DA VEĆIM DIJELOM NJIHOVA VRIJEDNOST POTIČE IZ ZEMLJE ČLANICE**

4.1. ZONA SLOBODNE TRGOVINE

- **KRITERIJI ZA ISPUNJAVANJE OVOG UVJETA O ROBAMA DOMAĆEG PORIJEKLA UTVRĐUJU SE U**
 - **SPORAZUMU O OSNIVANJU ZONE, ILI**
 - **ANEKSIMA (PROTOKOLIMA) SPORAZUMA,**
- UZ UVOĐENJE CERTIFIKATA O PORIJEKLU ROBE**

4.1. ZONA SLOBODNE TRGOVINE

- **KOD ZONE SLOBODNE TRGOVINE,**
 - **CARINSKA LINIJA (GRANICA) OSTAJE**
 - **I**
 - **DRŽAVE - ČLANICE U POTPUNOSTI ZADRŽAVAJU SUVERENOST U RAZMJENI SA TREĆIM ZEMLJAMA, PA NA OSNOVU TOGA SAMOSTALNO VODE VANJSKU TRGOVINU**

4.1. ZONA SLOBODNE TRGOVINE

- **ZONA SLOBODNE TRGOVINE**

- **MOŽE SE ODNOSITI SAMO NA DIO ROBNE RAZMJENE, A**
- **MOŽE BITI U POTPUNOSTI LIBERALIZIRANA I OBUHVATITI UKUPNU RAZMJENU ZEMALJA - ČLANICA ZA ROBU KOJA JE DOMAĆEG PORIJEKLA**

4.1. ZONA SLOBODNE TRGOVINE

- **UZ ZONU SLOBODNE TRGOVINE VEŽU SE I NEKI DRUGI ARANŽMANI, KAO ŠTO SU**
 - **HARMONIZIRANJE EKONOMSKIH POLITIKA**
 - **ŽAJEDNIČKI PROJEKTI DRŽAVA ČLANICA**
 - **MEĐUSOBNO KREDITIRANJE**
 - **TRANSFER TEHNOLOGIJE...**

4.2. CARINSKA UNIJA

- **CARINSKA UNIJA** PODRAZUMIJEVA UGOVORNI ODNOS DVIJU ILI VIŠE ZEMALJA, U KOME SE DRŽAVE UGOVORNICE ODRIČU
 - **DJELIMIČNO, ILI**
 - **U POTPUNOSTI VANJSKOTRGOVINSKE SUVERENOSTI, ODNOSNO INDIVIDUALNOSTI U KORIST OVOG OBLIKA INTEGRACIJE**

4.2. CARINSKA UNIJA

- **CARINSKA UNIJA PREDSTAVLJA**
 - **OBJEDINJAVANJE DVAJU ILI VIŠE CARINSKIH PODRUČJA U JEDINSTVENO CARINSKO PODRUČJE**
 - **UNUTAR KOGA SE OBAVLJA PROMET ROBA I USLUGA BEZ IKAKVIH CARINA I DRUGIH BARIJERA**

4.2. CARINSKA UNIJA

- **CARINSKIM UNIJAMA PRETHODI**
 - **ZONA SLOBODNE TRGOVINE**
 - **DRUGI OBLICI PREFERENCIJALNOG POSTUPANJA U MEĐUSOBNOJ RAMJENI DVIJU ILI VIŠE ZEMALJA, I**
 - **UTVRĐIVANJE ZAJEDNIČKE CARINSKE POLITIKE PREMA TREĆIM ZEMLJAMA**

4.2. CARINSKA UNIJA

- U OVIM SLUČAJEVIMA SE GOVORI O **NEPOTPUNIM CARINSKIM UNIJAMA**
- TO JE PUT KA FORMIRANJU **CARINSKIH UNIJA U PUNOM SMISLU RIJEČI KOJE PRETPOSTAVLJAJU ...**

4.2. CARINSKA UNIJA

...

- **UNIFICIRANJE CARINSKOG
ZAKONODAVSTVA, I**
- **POTPUNO ODRICANJE CARINSKE
SUVERENOSTI DRŽAVA ČLANICA U
KORIST UNIJE**

4.2. CARINSKA UNIJA

- OD CARINSKE UNIJE TREBA RAZLIKOVATI **CARINSKO PRISAJEDINJENJE**, KAO OBLIK CARINSKOG UJEDINJAVANJA, PRI ČEMU SE ...

4.2. CARINSKA UNIJA

- **DIO ILI CIJELO CARINSKO PODRUČJE JEDNE DRŽAVE PRIPAJA CARINSKOM PODRUČJU DRUGE DRŽAVE**
- **I**
- **PRI TOM IZOSTAJE UOBIČAJENI UGOVORNI ODNOS DVIJU RAVNOPRAVNIH DRŽAVA KAO STRANA UGOVORNICA**

4.2. CARINSKA UNIJA

- **PRIMJER CARINSKOG PRISAJEDINJENJA JE PRUSKA I NJENO CARINSKO “GUTANJE” DRŽAVICA**
- **TO JE DOVELO DO SJEDINJAVANJA CARINSKIH PODRUČJA OSAMNAEST DRŽAVA (1833. NJEMAČKI COLFERAJN), ČIME SU POSTAVLJENI TEMELJI ZA POLITIČKO UJEDINJAVANJE OVIH DRŽAVICA**

4.3. MONETARNA UNIJA

- **MONETARNA UNIJA** PREDSTAVLJA MONETARNU INTEGRACIJU DVIJU ILI VIŠE ZEMALJA, PRI ČEMU SE DRŽAVE ČLANICE NA BAZI UGOVORA
 - **ODRIČU U MANJEM ILI VEĆEM STEPENU MONETARNE SUVERENOSTI**
 - ...

4.3. MONETARNA UNIJA

- **ODNOSNO**
- **SUVERENOG PRAVA REGULIRANJA NOVČANIH TRANSAKCIJA (NOVČANA JEDINICA KAO I GOTOVINSKI I BEZGOTOVINSKI INSTRUMENTI PLAĆANJA, TE DEVIZNA OGRANIČENJA) U KORIST UNIJE**

4.3. MONETARNA UNIJA

- **MONETRANOJ UNIJI PRETHODE**
 - **INTENZIVNA EKONOMSKA SARADNJA DVIJU ILI VIŠE DRŽAVA (ZONA SLOBODNE TRGOVINE I CARINSKA UNIJA, HARMONIZACIJA PRIVREDNIH SISTEMA I EKONOMSKE POLITIKE)**
 - **I**

4.3. MONETARNA UNIJA

...

- **RAZLIČITI ARANŽMANI MONETARNE PRIRODE (PLATNI SPORAZUMI, PREFERENCIJALNI POSTUPAK U MEĐUSOBNIM PLAĆANJIMA, KLIRINŠKI SISTEM PLAĆANJA...)**

4.3. MONETARNA UNIJA

- **MONETARNA UNIJA U PUNOM SMISLU RIJEČI ZNAČI**
 - **UNIFICIRANJE MONETARNIH SISTEMA ZEMALJA ČLANICA, ODNOSNO**
 - **ASIMILIRANJE MONETARNE SUVERENOSTI U OKVIRU OVE INTEGRACIJE**

4.3. MONETARNA UNIJA

- **MONETARNA UNIJA** PODRAZUMIJEVA KAO ISHODIŠTE
 - **JEDNU CENTRALNU BANKU**
 - **JEDNU VALUTU (I DRUGE INSTRUMENTE PLAĆANJA), I**
 - **JEDINSTVENU MONETARNU POLITIKU ZA DRŽAVE ČLANICE**

4.3. MONETARNA UNIJA

- **MONETARNA UNIJA PREDSTAVLJA**
 - **NAJVIŠI STEPEN EKONOMSKE INTEGRACIJE ZEMALJA ČLANICA, I**
 - **NA OVAJ NAČIN SE U POTPUNOSTI GUBI PRIVREDNO - SISTEMSKA I EKONOMSKO - POLITIČKA INDIVIDUALNOST DRŽAVA ČLANICA U KORIST INTEGRACIJE**

5. PLATNA BILANCA

- **PLATNA BILANCA PREDSTAVLJA**
 - **SINTETIČKI**
 - **I**
 - **SISTEMATSKI PREGLED ...**

5. PLATNA BILANCA

- **... EKONOMSKIH ODNOSA DATE ZEMLJE S INOZEMSTVOM, NA BAZI EKONOMSKIH TRANSAKCIJA KOJE REZIDENTI (PRAVNE OSOBE ČIJE JE SJEDIŠTE U ZEMLJI I FIZIČKE OSOBE S PREBIVALIŠTEM U ZEMLJI) IZVRŠE SA NEREZIDENTIMA, U TOKU JEDNE GODINE**

5.1. KONCEPT PLATNE BILANCE

- **PLATNA BILANCA** PREDSTAVLJA SUSTAVNI PREGLED SVIH EKONOMSKIH TRANSAKCIJA U DATOM RAZDOBLJU IZMEĐU DOMAĆIH REZIDENATA I REZIDENATA OSTALIH ZEMALJA (PREMA **DEFINICIJI MEĐUNARODNOG MONETARNOG FONDA**)

5.1. KONCEPT PLATNE BILANCE

- **PREMA NAČINU I STRUKTURI SAČINJAVANJA TOG SUSTAVNOG PREGLEDA, U KOJEM JE PRIHVAĆENA METODA TZV. DVOJNOG KNJIŽENJA, PLATNA BILANCA KAO CJELINA JE UVIJEK U RAVNOTEŽI**

5.1. KONCEPT PLATNE BILANCE

- **BUDUĆI DA U OVOM SUSTAVU SVI PRIHODI „MORAJU“ ODGOVARATI SVIM RASHODIMA TO POSTOJE I ONE EKONOMSKE TRANSAKCIJE U PLATNOJ BILANCI KOJIMA SE USKLAĐUJU ODNOSNO BILANCIRAJU EVENTUALNI NESKLADI IZMEĐU UKUPNIH PRIHODA I UKUPNIH RASHODA**

5.1. KONCEPT PLATNE BILANCE

- **GLOBALNA I POJEDNOSTAVLJENA
SLIKA PLATNE BILANCE IZGLEDA
OVAKO:**

5.1. KONCEPT PLATNE BILANCE

PLATNA BILANCA ■ SHEMA – Platna bilanca	
Kreditna strana (primanja)	Debitna strana (plaćanja)
Trgovinske transakcije	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Materijalni izvoz (tj. izvoz raznih dobara) 2. Nematerijalni izvoz (tj. plaćanje inozemnih rezidenata za usluge učinjene od strane domaćih rezidenata) 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Materijalni uvoz (tj. uvoz raznih dobara) 2. Nematerijalni uvoz (tj. plaćanja domaćih rezidenata za usluge učinjene od strane inozemnih rezidenata)
Kapitalne transakcije	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Izvoz zlata (faktički izvoz ili smanjenje količine zlata deponiranog u inozemstvu) 2. Jednosmjerni prihodi (pokloni i slična primanja iz inozemstva) 3. Priliv kapitala (zajmovi primljeni iz inozemstva, otplate zajmova od strane inozemnih rezidenata i sl.) 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Uvoz zlata (faktički uvoz ili povećanje količine zlata deponiranog u inozemstvu) 2. Jednosmjerno plaćanje (pokloni i slično učinjeno inozemstvu) 3. Odliv kapitala (zajmovi dani inozemstvu, otplate zajmova od strane domaćih rezidenata)
Ukupno primanja	Ukupno plaćanja

Copyright © Faruk Jasarević

Samirno plaćanja

5.1. KONCEPT PLATNE BILANCE

- **LIJEVA STRANA PLATNE BILANCE**
PREDSTAVLJA EKONOMSKE
TRANSAKCIJE S INOZEMSTVOM KOJE
IMAJU ZA POSLJEDICU **NAPLATU** U
KORIST DOMAĆIH REZIDENATA,
ODNOSNO PRIHODA NACIONALNE
EKONOMIJE

5.1. KONCEPT PLATNE BILANCE

- **TRANSAKCIJE S DESNE STRANE**
REZULTIRAJU ISPLATAMA U KORIST
INOZEMNIH REZDENATA, ODNOSNO
PLAĆANJIMA INOZEMSTVU

5.1. KONCEPT PLATNE BILANCE

- **U PRVOM DIJELU PLATNE BILANCE
REGISTRIRAJU SE TRGOVINSKE
TRANSAKCIJE**

5.1. KONCEPT PLATNE BILANCE

- **PRVI RED PLATNE BILANCE (STAVKE 1 I 6) PREDSTAVLJA IZNOSE VANJSKOTRGOVINSKIH TRANSAKCIJA MATERIJALNIH DOBARA**
- **NJIHOVA RAZLIKA (IZMEĐU IZVOZA I UVOZA) NAZIVA SE „ROBNA PLATNA BILANCA“**

5.1. KONCEPT PLATNE BILANCE

- **DRUGI RED PLATNE BILANCE (STAVKE 2 I 7) U KOJEM SE REGISTRIRAJU PLAĆANJA ZA UČINJENE USLUGE, ZATIM ZA TRANSPORT, TURIZAM, KAMATE NA ZAJMOVE ITD., PREDSTAVLJA IZNOSE NEMATERIJALNE RAZMJENE S INOZEMSTVOM**

5.1. KONCEPT PLATNE BILANCE

- **PRVA DVA REDA PLATNE BILANCE PREDSTAVLJAJU REGISTRIRANJE NOVČANIH PLAĆANJA IZ JEDNE PREMA DRUGIM NACIONALNIM EKONOMIJAMA ZA ROBNE I USLUŽNE TOKOVE UČINJENE U SUPROTNOM PRAVCU**

5.1. KONCEPT PLATNE BILANCE

- RAZLIKA IZMEĐU KREDITNE I DEBITNE STRANE PRVA DVA REDA TJ. TRGOVINSKIH TRANSAKCIJA, NAZIVA SE „**TRGOVINSKA BILANCA**“

5.1. KONCEPT PLATNE BILANCE

- **„TRGOVINSKA BILANCA“** PREDSTAVLJA RAZLIKU IZMEĐU:

- **VRIJEDNOSTI ROBA I USLUGA
PRODANIH INOZEMSTVU OD STRANE
DOMAĆIH REZIDENATA, I**
- **VRIJEDNOSTI ROBE I USLUGA
KUPLJENIH OD INOZEMNIH
REZIDENATA**

5.1. KONCEPT PLATNE BILANCE

- **U DRUGOM DIJELU PLATNE BILANCE**
REGISTRIRAJU SE KAPITALNE
TRANSAKCIJE

5.1. KONCEPT PLATNE BILANCE

- **TREĆI RED PLATNE BILANCE (STAVKE 3 I 8) REGISTRIRA TRANSFER ZLATA IZMEĐU NACIONALNIH EKONOMIJA**
- **ZA OVE PLATNOBILANČNE STAVKE ČESTO SE POSTAVLJA PITANJE DA LI IH SVRSTATI U PRVI RED KAO I SVAKU DRUGU ROBU, ILI IH OSTAVITI KAO POSEBNE PLATNOBILANČNE STAVKE**

5.1. KONCEPT PLATNE BILANCE

- **DOKLE GOD SE ZLATO TRETIRA, ILI SE MOŽE TRETIRATI, MEĐUNARODNOM MONETARNOM VRIJEDNOŠĆU, NJEGOV TRANSFER TREBA POSEBNO REGISTRIRATI**

5.1. KONCEPT PLATNE BILANCE

- **KADA ZLATO POPRIMI OSOBINE ROBE KAO I SVAKA DRUGA TRGOVAČKA ROBA, NORMALNO JE DA SE NJEGOV TRANSFER REGISTRIRA KAO ČISTA TRGOVINSKA TRANSAKCIJA**

5.1. KONCEPT PLATNE BILANCE

- **ČETVRTI RED PLATNE BILANCE (STAVKE 4 I 9) PRIKAZUJE NEBILANSIRANE TRANSFERE**
- **NASUPROT POKLONIMA, REPARACIJAMA, DOZNAKAMA I ISELJENIČKIM SLIČNIM JEDNOSMJERNIM TRANSFERIMA NE STOJE NIKAKVI KOMPENZIRAJUĆI TRANSFERI**

5.1. KONCEPT PLATNE BILANCE

- **OTUDA, MADA SPECIFIČAN, NJHOV TRETMAN U PLATNOBILANČNOM REGISTRIRANJU JE ČESTO SPORAN, I STOGA PO ZEMLJAMA VRLO DIFERENCIRAN**

5.1. KONCEPT PLATNE BILANCE

- **PETI RED PLATNE BILANCE (STAVKE 5 I 10) PREDSTAVLJA NAJZNAČAJNIJI DIO PLATNE BILANCE**
- **UGLAVNOM, SASTOJI SE OD TRANSFERA DUGOROČNOG I KRATKOROČNOG KAPITALA**

5.1. KONCEPT PLATNE BILANCE

- **TRANSFERI DUGOROČNOG KAPITALA SE ODNOSU NA INVESTICIJSKE POTHVATE TEMELJENE NA PERSPEKTIVI PRODUKTIVNOSTI KAPITALA U ZEMLJI UVOZNICI KAPITALA I MOTIVIRANE SU BUDUĆIM ZARADAMA**

5.1. KONCEPT PLATNE BILANCE

- **TRANSFERI KRATKOROČNOG KAPITALA OBUHVAĆAJU INVESTICIJSKE POTHVATE MOTIVIRANE ILI RAZLIKAMA KAMATNIH STOPA ILI ŠPEKULATIVNIM INTERESIMA I KRATKOROČNO KREDITIRANJE ZA BILANCIRANJE PLATNOBILANČNIH ILI VANJSKOTRGOVINSKIH NEUSKLAĐENOSTI**

5.1. KONCEPT PLATNE BILANCE

- **MADA OVA DVA OSNOVNA DIJELA
PLATNE BILANCE ČINE POSEBNE
CJELINE, MEĐU NJIMA POSTOJE
ODREĐENI ODNOSI**

5.1. KONCEPT PLATNE BILANCE

- **BUDUĆI JE PLATNA BILANCA U GLOBALU UVIJEK U RAVNOTEŽI, TJ. UKUPNA PRIMANJA SU UVIJEK JEDNAKA UKUPNIM PLAĆANJIMA PROIZLAZI DA ...**

5.1. KONCEPT PLATNE BILANCE

- ... **POZITIVNI SALDO TRGOVINSKE BILANCE MORA BITI KOMPENZIRAN NEGATIVNIM SALDOM KAPITALNIH TRANSAKCIJA ISTE VRIJEDNOSTI**

5.1. KONCEPT PLATNE BILANCE

- U SLUČAJU **NEGATIVNOG SALDA TRGOVINSKE BILANCE** KOMPENZIRANJE SE VRŠI **POZITIVNIM SALDOM KAPITALNIH TRANSAKCIJA**

5.1. KONCEPT PLATNE BILANCE

- UKOLIKO **UVOZ** NADMAŠUJE **IZVOZ**, TO ZNAČI DA JE ZEMLJA PLATILA INOZEMSTVU VIŠE NEGO ŠTO JE OD NJEGA NAPLATILA ZA SVOJ **IZVOZ**

5.1. KONCEPT PLATNE BILANCE

- **UPRAVO ZA TU RAZLIKU PLAĆENIH I NEPLAĆENIH VANJSKOTRGOVINSKIH TRANSAKCIJA, NACIONALNA EKONOMIJA SE MORA:**
 - **ZADUŽITI U INOZEMSTVU,**
 - **ILI TO**
 - **PLATITI IZVOZOM ADEKVATNE KOLIČINE ZLATA**

5.1. KONCEPT PLATNE BILANCE

- UKOLIKO **IZVOZ** NADMAŠUJE **UVOZ**, U VISINI TE POZITIVNE RAZLIKE, ZEMLJA ĆE:
 - **POSUDITI SREDSTVA INOZEMSTVU,**
 - **ILI TO**
 - **NAPLATITI UVOZOM ODREĐENE KOLIČINE ZLATA**

5.1. KONCEPT PLATNE BILANCE

- **PROCES USPOSTAVLJANJA PLATNOBILANČNE RAVNOTEŽE IPAK NIJE TAKO JEDNOSTAVAN**
- **GOTOVO SVE ZNAČAJNIJE STAVKE PLATNE BILANCE SU:**
 - **SAMOSTALNO DETERMINIRANE, I**
 - **NEOVISNE SU O DRUGIM STAVKAMA**

5.1. KONCEPT PLATNE BILANCE

- JEDINA „VEZA“ MEĐU NJIMA ODNOSI SE NA ČINJENICU DA, **VEĆI IZVOZ** U ODNOSU NA **UVOZ** REZULTIRA **VEĆIM DEPOZITIMA U INOZEMSTVU**, ODNOSNO ODLIVOM KAPITALA

5.1. KONCEPT PLATNE BILANCE

- **KADA TO NE BI BILO MOGUĆE, ODNOSNO KADA NE BI POSTOJALA TAKVA VEZA IZMEĐU TRGOVINSKIH I KAPITALNIH TRANSAKCIJA, ONDA NE BI NI MOGLO DOĆI DO:**
 - **SUFICITA, ILI**
 - **DEFICITA TRGOVINSKE BILANCE**

5.1. KONCEPT PLATNE BILANCE

- **NACIONALNA EKONOMIJA**
JEDNOSTAVNO NE BI BILA U
MOGUĆNOSTI UVESTI VIŠE ROBA I
USLUGA NEGO ŠTO MOŽE PLATITI NA
NEKI OD MOGUĆIH NAČINA

5.1. KONCEPT PLATNE BILANCE

- **BUDUĆI DA U STVARNOM ŽIVOTU POSTOJE I DEFICITI I SUFICITI TRGOVINSKE BILANCE I ISTOVREMENO POSTOJI „REDOVNA“ PLATNOBILANČNA RAVNOTEŽA, POSTAVLJA SE PITANJE ODNOSA IZMEĐU OVIH DVIJU KATEGORIJA**

5.1. KONCEPT PLATNE BILANCE

- **POSTAVLJA SE ZAPRAVO PITANJE DEFINIRANJA **POVEZANOSTI** IZMEĐU:**
 - **AUTONOMNE DETERMINACIJE POJEDINIH PLATNOBILANČNIH STAVKI**
 - **I**
 - **GLOBALNE PLATNOBILANČNE RAVNOTEŽE**

5.1. KONCEPT PLATNE BILANCE

- **PRETPOSTAVKA JE DA IZVJESNI PRIVREDNI SUBJEKTI NACIONALNE EKONOMIJE ŽELE POVEĆATI SVOJ UVOZ**

5.1. KONCEPT PLATNE BILANCE

- TA NJIHOVA **AUTONOMNA ODLUKA** REZULTIRALA BI POVEĆANJEM UKUPNOG UVOZA TE NACIONALNE EKONOMIJE, IZNAD ONE RAZINE KOJA BI ODGOVARALA **RAVNOTEŽI TRGOVINSKE BILANCE**

5.1. KONCEPT PLATNE BILANCE

- **DA BI SE OSTVARIO TAJ DODATNI UVOZ, ZA KOJI NISU OSIGURANA INOZEMNA SREDSTVA PLAĆANJA OSTVARENA IZVOZOM, POTREBNO JE OSIGURATI TA SREDSTVA**

5.1. KONCEPT PLATNE BILANCE

- UKOLIKO SU **MONETARNA TIJELA** DATE NACIONALNE EKONOMIJE SAGLASNA S TIM UVOZOM I NE PODUZIMAJU RESTRIKTIVNE MJERE DA BI REDUCIRALI NARASLI UVOZ, **REPERKUSIJE NA PLATNU BILANCU SU NEMINOVNE**

5.1. KONCEPT PLATNE BILANCE

- **SUBJEKTI KOJI ŽELE OSTVARITI Taj DODATNI UVOZ ĆE POKUŠATI OSIGURATI DODATNI IZNOS STRANIH SREDSTAVA PLAĆANJA**
- **UKOLIKO NE POSTOJI MOGUĆNOST OSIGURANJA POTREBNIH SREDSTAVA NA DEVIZNOM TRŽIŠTU, UVOZNICI ĆE ZATRAŽITI TA SREDSTVA OD MONETARNIH TIJELA**

5.1. KONCEPT PLATNE BILANCE

- UKOLIKO OVA TIJELA RASPOLAŽU **ZLATNIM REZERVAMA** I AKO SU VOLJNA NJIHOVU KOLIČINU SMANJITI, ONI ĆE UZ NAPLATU DOMAĆIH SREDSTAVA PLAĆANJA DATI NA RASPOLAGANJE **INOZEMNA SREDSTVA**

5.1. KONCEPT PLATNE BILANCE

- **U TOM SLUČAJU DOŠLO BI DO**
 - **POVEĆANJA PLATNOBILANČNE STAVKE MATERIJALNOG UVOZA (BR. 6)**
 - **ŠTO SE MORA KOMPENZIRATI**
 - **POVEĆANJEM STAVKE IZVOZA ZLATA (BR. 3.)**

5.1. KONCEPT PLATNE BILANCE

- **NAČIN PLAĆANJA DODATNOG UVOZA I BILANCIRANJA ODGOVARAJUĆIH PLATNOBILANČNIH STAVKI OVISI O RASPOLOŽIVIM :**
 - **ZLATNIM SREDSTVIMA**
 - **ILI**
 - **DEVIZNIM SREDSTVIMA**

5.1. KONCEPT PLATNE BILANCE

- OVAKAV NAČIN REAGIRANJA PLATNE BILANCE NAZIVA SE **AUTOMATSKIM PRILAGOĐAVANJEM**
- MADA JE PLATNOBILANČNA NEUSKLAĐENOST IZAZVANA **AUTONOMNOM POTREBOM DOMAĆIH UVOZNIKA**, URAVNOTEŽENJE PLATNE BILANCE SE **AUTOMATSKI USPOSTAVLJA**

5.1. KONCEPT PLATNE BILANCE

- UKOLIKO **DOMAĆI UVOZNIK** DOĐE NA DRUGI NAČIN DO POTREBNIH SREDSTAVA TJ. DOBIJE **KREDIT IZ INOZEMSTVA U VRIJEDNOSTI POTREBNOG UVOZA,** UČINAK NA PLATNU BILANCU BIT ĆE DRUGAČIJI

5.1. KONCEPT PLATNE BILANCE

- **POVEĆANJE PLATNOBILANČNE STAVKE
MATERIJALNOG UVOZA (BR.6) BITI ĆE
KOMPENZIRANO POVEĆANJEM
PLATNOBILANČNE STAVKE PRILIVA
KAPITALA (BR.5)**
- **SADA SE VEĆ NE MOŽE REĆI DA SE
BALANSIRANJE ODGOVARAJUĆIH
STAVKI PLATNE BILANCE VRŠI
AUTOMATSKI**

5.1. KONCEPT PLATNE BILANCE

- **ONO JE**

- **REGULIRANO DATIM ODNOSIMA
IZMEĐU DVIJU ZEMALJA**
- **I**
- **VRŠI SE SVJESNO POLITIKOM
RELEVANTNIH AKTERA**

5.1. KONCEPT PLATNE BILANCE

- **NASUPROT AUTONOMNIM TRANSAKCIJAMA KOJE SE PODUZIMAJU BEZ OBZIRA NA POZICIJE DRUGIH STAVKI PLATNE BILANCE, STOJE KOMPENZIRAJUĆE TRANSAKCIJE KOJE MOGU BITI:**
 - AUTOMATSKE, ILI
 - REGULIRANE

5.2. STRUKTURA

- **STRUKTURA PLATNE BILANCE**
OBUHVATA DVIJE VRSTE EKONOMSKIH
TRANSAKCIJA: ...

5.2. STRUKTURA

- PRVE SU ONE KOJIMA SE FORMIRA I UVEĆAVA KUPOVNA MOĆ ZEMLJE U INOZEMSTVU ODNOSNO OBEZBJEĐUJE **PRILIV DEVIZA** (IZVOZ ROBA I USLUGA, JEDNOSTRANI TRANSFERI, UVOZ KAPITALA....)
- **PRVIM SE TRANSAKCIJAMA FORMIRA PONUDA DEVIZA**

5.2. STRUKTURA

- DRUGE SU TRANSAKCIJE KOJIMA SE UMANJUJE KUPOVNA MOĆ ZEMLJE U INOZEMSTVU, ODNOSNO VRŠI **ODLIV DEVIZA** (UVOZ ROBA I USLUGA, IZVOZ KAPITALA, UVOZ MONETARNOG ZLATA...)
- DRUGIM SE TRANSAKCIJAMA STVARA **POTRAŽNJA DEVIZA**

5.2. STRUKTURA

- **ZNAČI DA PLATNA BILANCA NEPOSREDNO DETERMINIRA**
 - **FUNKCIONIRANJE DEVIZNOG TRŽIŠTA**
 - **I**
 - **UKUPNIH NOVČANIH TOKOVA U ZEMLJI**

5.2. STRUKTURA

- **TRANSAKCIJE U PLATNOJ BILANCI MOGU SE DIFERENCIRATI I ISKAZIVATI U TRI SKUPINE:**
 - **TEKUĆE TRANSAKCIJE**
 - **KAPITALNE TRANSAKCIJE**
 - **I**
 - **TRANSFERI**

5.2. STRUKTURA

- **TEKUĆE TRANSAKCIJE** OBUHVATAJU
 - **TRGOVINSKU BILANCU** (ODNOSI SE NA IZVOZ I UVOZ ROBA I KAO TAKAV PREDSTAVLJA, POGOTOVO ZA MANJE RAZVIJENE ZEMLJE, NAJZNAČAJNIJU STAVKU PLATNE BILANCE) ...

5.2. STRUKTURA

- I
- **BILANCU USLUGA (TZV. NEROBNI PRILIV I ODLIV ŠTO POTIČE IZ TURIZMA, TRANSPORTA, ODNOSNO PUTNIH I LUČKIH USLUGA, OSIGURANJA...)**

5.2. STRUKTURA

- **KAPITALNE TRANSAKCIJE SE ODOSE NA**
 - **TRANSFER KUPOVNE SNAGE IMEĐU REZIDENATA I NEREZIDENATA, I NA BAZI TOGA PREDSTAVLJAJU**
 - **PREGLED NETO DUGOVANJA I POTRAŽIVANJA ZEMLJE PREMA INOZEMSTVU**

5.2. STRUKTURA

- **U POGLEDU VREMENSKOG ASPEKTA, MEĐUNARODNO KRETANJE KAPITALA MOŽE BITI ...**

5.2. STRUKTURA

- **DUGOROČNO (NEPOSREDNE INVESTICIJE OD STRANE MULTINACIONALNIH KORPORACIJA S MOTIVACIJOM OSTVARIVANJA DOBITI I KONTROLE, ODNOSNO UPRAVLJANJA, TE PORTOFILIO INVESTICIJE KOJE OBUHVATAJU ULAGANJA U PAPIRE OD VRIJEDNOSTI U INOZEMSTVU)**
- I...

5.2. STRUKTURA

- **KRATKOROČNO** (AUTONOMNO KRETANJE KAPITALA GDJE JE MOTIVACIJA OSTVARIVANJE PRIHODA, KAO KREDITI, KRETANJE KAPITALA, ŠTO JE MOTIVIRANO RAZLIKAMA U KAMATNIM STOPAMA IZMEĐU DRŽAVA... I KOMPENZIRAJUĆA KRETANJA KAPITALA ČIJA JE SVRHA POKRIVANJE DEFICITA PLATNE BILANCE)

5.2. STRUKTURA

- **TRANSFERI** SADRŽE TRANSAKCIJE KOJE NEMAJU PROTIVSTAVKU, ŠTO ZNAČI DA SE RADI O JEDNOSTRANIM PRILIVIMA I ODLIVIMA, KAO ŠTO SU: ...

5.2. STRUKTURA

- **POKLONI**
- **MIROVINE**
- **POMOĆI**
- **DOZNAKE RADNIKA NA**
PRIVREMENOM RADU U INOZEMSTVU
- **REPARACIJE...**

5.3. DEFICIT I SUFICIT

- IMAJUĆI U VIDU ČINENICU DA SU VANJSKOTRGOVINSKI I UKUPNI EKONOMSKI ODNOSI S INOZEMSTVOM OD POSEBNOG ZNAČAJA ZA EKONOMSKI RAZVOJ SVAKA **DRŽAVA** NASTOJI ...

5.3. DEFICIT I SUFICIT

...

- **DA PLATNA BILANCA BUDE URAVNOTEŽENA,**
- **ODNOSNO**
- **DA SU DUGOVANJA (OBVEZE) I POTRAŽIVANJA PREMA INOZEMSTVU PRIBLIŽNO ISTA**

5.3. DEFICIT I SUFICIT

- **ZA MANJE RAZVIJENE ZEMLJE JE IZVOZ U FUNKCIJI POKRIVANJA UVOZA**
- **ZA VISOKORAZVIJENE ZEMLJE SU IZVOZ I UKUPNI EKONOMSKI ODNOSI U MEĐUNARODNIM RAZMJERAMA FAKTOR PRIVREDNOG RAZVOJA, TAKO DA NJIHOVE PROIZVODNE MOĆI NADILAZE NACIONALNO (DOMAĆE) TRŽIŠTE**

5.3. DEFICIT I SUFICIT

- **DEFICIT PLATNE BILANCE ZNAČI DA SU**
 - **DUGOVANJA VEĆA OD POTRAŽIVANJA PREMA INOZEMSTVU, I KAO TAKAV PODRAZUMIJEVA**
 - **NEGATIVNI SALDO U TEKUĆIM I KAPITALNIM TRANSAKCIJAMA JEDNE ZEMLJE S INOZEMSTVOM**

5.3. DEFICIT I SUFICIT

- U OVOM SLUČAJU SE KORIGIRA BILANCA MONETARNIH REZERVI U TOM SMISLU DA SE, NA BAZI FAKTIČKOG KREDITIRANJA DEFICITA, ONE SMANJUJU

5.3. DEFICIT I SUFICIT

- **SUFICIT PLATNE BILANCE ZNAČI DA SU**
 - **POTRAŽIVANJA VEĆA U ODNOSU NA OBVEZE (DUGOVANJA) PREMA INOZEMSTVU,**
 - I U OVOM SLUČAJU DOLAZI DO**
 - **PORASTA MONETARNIH REZERVI**

5.3. DEFICIT I SUFICIT

- **RAZMATRANJE PLATNE BILANCE ZNAČI ANALIZU**
 - **SINTETIČKOG IZRAZA POLOŽAJA DOMAĆE PRIVREDE U MEĐUNARODNIM EKONOMSKIM TOKOVIMA, I**
 - **NAJRAZLIČITIJIH FAKTORA EKONOMSKOG I UKUPNOG RAZVOJA ZEMLJE**

5.3. DEFICIT I SUFICIT

- **HRONIČNI DEFICIT PLATNE BILANCE IMA NIZ NEGATIVNIH EFEKATA U TOKOVIMA PRIVREĐIVANJA, I TO: ...**

5.3. DEFICIT I SUFICIT

- **SLABLJENJE VALUTE TEČAJA DOMAĆE**
- **PRITISAK ZA INOZEMNIM ZADUŽIVANJIMA**
- **POREMEĆAJE UNUTARNJE EKONOMSKE RAVNOTEŽE I POTREBE ZA POJAČANIM ARBITRIRANJEM DRŽAVE U OVOM DOMENU**

5.3. DEFICIT I SUFICIT

- **SLABLJENJE POZICIJE NACIONALNE PRIVREDE U MEĐUNARODNOJ RAZMJENI, NEPOSREDNO DETERMINIRA GENERIRANJE**
 - **UNUTARNJIH FAKTORA NISKE EFIKASNOSTI PRIVREĐIVANJA, I**
 - **SKROMNIH RAZMJERA EKONOMSKOG RASTA**

5.3. DEFICIT I SUFICIT

- **SUFICIT PLATNE BILANCE**

- **IMA POZITIVNE PREDZNAKE
SPOMENUTIH EFEKATA ...**

5.3. DEFICIT I SUFICIT

- I
- **OMOGUĆUJE (I NA BAZI AMORTIZIRANJA PO OVOM OSNOVU UNUTARNJIH POREMEĆAJA U TOKOVIMA PRIVREĐIVANJA) DA EKONOMSKI ODNOSI S INOZEMSTVOM BUDU ZNAČAJAN FAKTOR EFIKASNOG EKONOMSKOG RAZVOJA**